

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Υπό την Αιγίδα

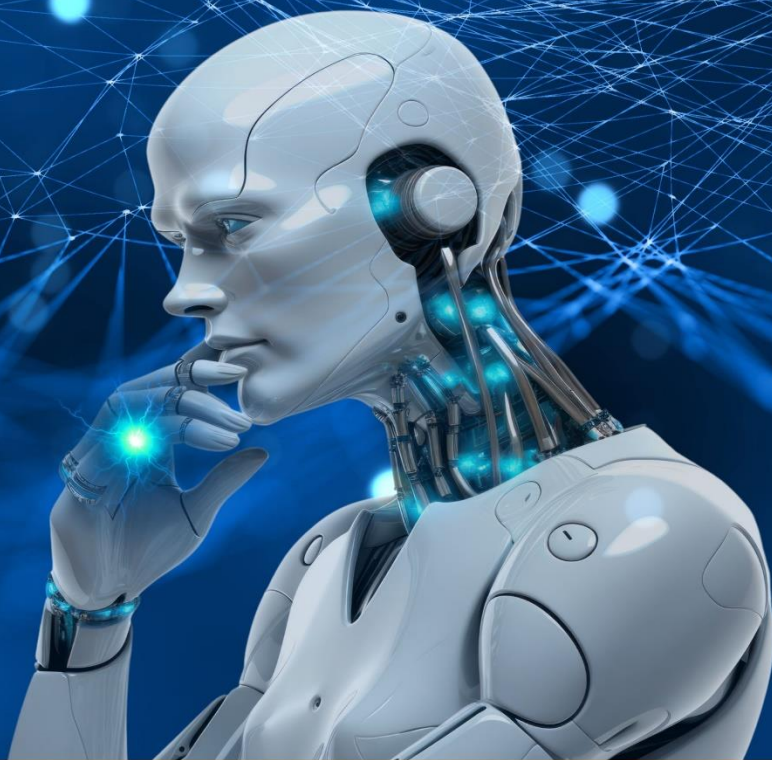
της Α.Ε. του Προέδρου της Δημοκρατίας κυρίου Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα
και της Α.Θ.Π. Οικουμενικού Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου

6^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

EuroMed Conference 2025

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ, ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ,
ΕΞΥΠΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

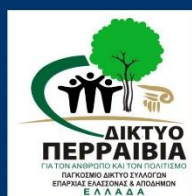

19-22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025

"ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΑΘΗΝΑ

Με την Υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού

ISBN: 978-618-85119-3-4

Τίτλος πρωτοτύπου:

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ 6ου ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ-
EuroMed**

*(Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, στο «Σπίτι της Κύπρου»- Ξενοφώντος 2^Α –Σύνταγμα –
Αθήνα στις 19 - 22 Νοεμβρίου 2025)*

Copyright:

➤ Δίκτυο «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»,

Α' Έκδοση: ΜΑΪΟΣ 2026

Για την Ελληνική Γλώσσα: Δίκτυο «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»

Γλώσσες: Ελληνική (gre)

Γλώσσα πρωτοτύπου: Ελληνική (gre)

ISBN: 978-618-85119-3-4

Επιμέλεια-Υπεύθυνος Έκδοσης: ΚΩΝ. ΣΚΡΙΑΠΑΣ-ΔΙΚΤΥΟ «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ»

E-Mail: perrevianet@gmail.com

ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: +30-6974-881944 FAX: +30-24210-71200

Διεύθυνση Αλληλογραφίας: Κωνσταντά 247-249 -ΒΟΛΟΣ (Τ.Κ. 38 222)

E-Mail: euromed.greece@gmail.com

6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς - EuroMed 2025

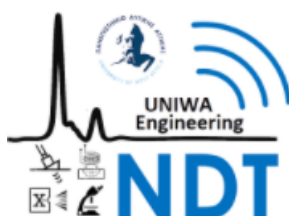
6^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ - EuroMed 2025

«Σπίτι της Κύπρου»- Ξενοφώντος 2^Α –Σύνταγμα -Αθήνα
19 - 22 Νοεμβρίου 2025

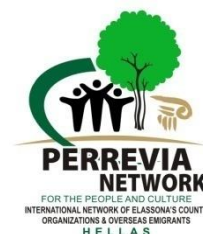
**Πολιτισμός, Τεχνητή Νοημοσύνη, Κλιματική Αλλαγή, Έξυπνες Πόλεις,
Έρευνα, Καινοτομία, Ψηφιακές Τεχνολογίες, Τουρισμός**

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ(ΤΕ.ΠΑ.Κ.)**
Έδρα UNESCO Ψηφιακής
Πολιτιστικής Κληρονομιάς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Τμήμα Μηχανικών Βιομηχανικής Σχεδίασης και
Παραγωγής, Εργαστήριο Μη – Καταστροφικών Ελέγχων
και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων

ΔΙΚΤΥΟ "ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ"
Δευτεροβάθμιος Φορέας
Πολιτισμού και Επιστημών-ΕΛΛΑΔΑ

www.euromed-dch.eu

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΕΛΙΔΑ

1. Περιεχόμενα	4
2. Διοργανωτές Φορείς	5
3. Αιγίδες-Υποστηρικτές Φορείς.....	5
4. Ομάδα Υποστήριξης Συνεδρίου	8
5. Βιογραφικά Διοργανωτών Φορέων	9
6. Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου.....	16
7. Επιστημονική Επιτροπή Συνεδρίου.....	23
8. Ψήφισμα για την Επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο.....	34
9. Χαιρετισμοί / Ομιλίες.....	35
10. Βραβεύσεις	43
11. Δελτία Τύπου.....	44
12. Σημαντικοί Ομιλητές-KeyNote Speakers.....	60
13. Αναλυτικό Πρόγραμμα Εισηγήσεων	69
14. Εισηγήσεις Συνεδρίου	76
10ο Θεματικό Πεδίο: Εμπειρίες, Νέες Προκλήσεις και Προοπτικές για την ψηφιακή κοινωνία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Πόροι και χρηματοδοτικά εργαλεία.....	76
8ο Θεματικό Πεδίο: Παραδεδομένα, Μεταδεδομένα και Δεδομένα: Αναπαραγωγή Γνώσης, Ιστορίας και Μνήμης.....	122
2ο Θεματικό Πεδίο: Τεχνητή Νοημοσύνη και εφαρμογές στον Πολιτισμό	194
1ο Θεματικό Πεδίο: Τρισδιάστατη απεικόνιση και Εκτύπωση – Νέες τεχνολογίες στις ανθρωπιστικές επιστήμες.....	258
5 ^ο Θεματικό Πεδίο: Κλιματική Αλλαγή και Πολιτιστική Κληρονομιά.....	310
11 ^ο Θεματικό Πεδίο: HBIM (Heritage Building Information Modeling) - Μοντελοποίηση Πληροφοριών Διατηρητέων Κτιρίων Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Ψηφιακά Δίδυμα (digital twins) και Δίδυμη μνήμη (Memory Twins)	321
7 ^ο Θεματικό Πεδίο: Τοπική Αυτοδιοίκηση στην ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά.....	344
3 ^ο Θεματικό Πεδίο: Ψηφιοποίηση στην Αρχαιολογία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στο ψηφιακό πολυμεσικό περιβάλλον και διαδίκτυο (Εκπαίδευση, gamification κ.ά.)	433
4 ^ο Θεματικό Πεδίο: Πολιτιστικός και Θρησκευτικός Τουρισμός – Ψηφιακή Πολιτιστική κληρονομιά και η διαχείριση της.....	523
6ο Θεματικό Πεδίο: Μουσεία, Βιβλιοθήκες – Πινακοθήκες – Ψηφιακές Τεχνολογίες – Europeana	648
15. Πίνακας Εργασιών Σύμφωνα με το Πρόγραμμα του Συνεδρίου.....	783
16. Πίνακας Εργασιών Σύμφωνα με τον 1 ^ο Εισηγητή.....	788

Από τη μνήμη στο ψηφιακό αρχείο: Συνεταιρισμοί Φαρμακοποιών Ελλάδος και πολιτισμικές προσεγγίσεις

Αλέξανδρος Καπανιάρης

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, ΜΠΣ Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες
Καθηγητής-Σύμβουλος & Συντονιστής Θ.Ε. «Ψηφιακή διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ΨΑΕ60»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκρότηση του Ιστορικού Ψηφιακού Αρχείου των 25 Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών (ΣΥ.ΦΑ.) και της Ομοσπονδίας τους (Ο.Σ.Φ.Ε.) αποτελεί ένα πρωτοποριακό εγχείρημα σε πανελλαδικό επίπεδο, ίσως και σε πανευρωπαϊκό. Στόχος είναι η συστηματική διάσωση, τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και διάθεση ποικίλων τεκμηρίων – χειρόγραφων, φωτογραφιών, εφημερίδων, προφορικών μαρτυριών, οπτικοακουστικού υλικού και άλλου υλικού, που αποτυπώνουν την ιστορική πορεία της φαρμακευτικής επιστήμης και του συνεταιριστικού κινήματος των φαρμακοποιών στην Ελλάδα, ιδίως από τον 20ό αιώνα και εξής.

Η έρευνα εντάσσεται στο έργο «Μνήμη – Ταυτότητα – Προοπτική μέσα από την άρρηκτη σχέση Φαρμακευτικού Λειτουργήματος & Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών» της Ομοσπονδίας Φαρμακοποιών Ελλάδος (Ο.Σ.Φ.Ε.). Στο πλαίσιο αυτό, το αρχείο δεν αντιμετωπίζεται μόνο ως εργαλείο διάσωσης και ανάδειξης της συλλογικής μνήμης, αλλά και ως δυναμικό πεδίο επιστημονικής μελέτης και ανάπτυξης καινοτόμων εφαρμογών στις Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες.

Τα αρχεία των 25 Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών (ΣΥ.ΦΑ.) της Ελλάδος θα αποτελέσουν πολύτιμη πηγή για την έρευνα σε τομείς όπως η φαρμακευτική, η ιατρική, η λαογραφία, η ανθρωπολογία, η οικονομία και η τοπική ιστορία, ενώ παράλληλα θα ενισχύσει τη συνεταιριστική μνήμη και τον πολιτισμό της φαρμακευτικής κοινότητας. Η ανάπτυξη εργαλείων και δράσεων, όπως αποθετήριο, ψηφιοποίηση προφορικών μαρτυριών, καθώς και η δημιουργία χρονογραμμών, εκδόσεων, ιστοσελίδας, ντοκιμαντέρ και έκθεσης με χρήση τεχνολογίας επαυξημένης πραγματικότητας (AR), θα ενισχύσει την πρόσβαση και αξιοποίηση του υλικού από φαρμακοποιούς, ερευνητές, εκπαιδευτικούς και φοιτητές.

Η ολοκλήρωση του έργου δεν θα περιοριστεί στη διάσωση και ανάδειξη της ιστορίας των ΣΥ.ΦΑ. και της Ο.Σ.Φ.Ε., αλλά θα λειτουργήσει ως θεμέλιο για νέες επιστημονικές και εκπαιδευτικές μελέτες (μεταπτυχιακά, διδακτορικά, ερευνητικά προγράμματα) και θα συμβάλει στη διατήρηση και διάδοση της συνεταιριστικής και φαρμακευτικής κληρονομιάς στην Ελλάδα και διεθνώς.

Λέξεις κλειδιά: ψηφιοποίηση, τεκμηρίωση, συνεταιριστική μνήμη, φαρμακευτική κληρονομιά

1. Εισαγωγή

Η ψηφιοποίηση, η συστηματική τεκμηρίωση και η ενεργή ανάδειξη αρχείων αποτελούν σήμερα βασικά εργαλεία για τη διατήρηση, προσβασιμότητα και βιωσιμότητα της πολιτιστικής και επαγγελματικής μνήμης. Η ψηφιακή καταγραφή επιτρέπει την ασφαλή διαφύλαξη ευαίσθητου και διασκορπισμένου υλικού, μειώνει τον κίνδυνο απώλειας λόγω φθοράς ή καταστροφής και διευρύνει δραστικά την προσβασιμότητα του κοινού και της έρευνας (UNESCO/PERSIST, 2016). Παράλληλα, οι διεθνείς οδηγίες επισημαίνουν ότι η επιλογή και η φροντίδα του ψηφιακού υλικού πρέπει να ενσωματώνουν στρατηγικές διαρκούς διαχείρισης, μεταδεδομένα και σαφή πολιτική δικαιωμάτων, ώστε η ψηφιοποίηση να εξασφαλίζει μακροπρόθεσμη πρόσβαση και νομιμότητα χρήσης (IFLA, 2015; UNESCO/PERSIST, 2016).

Για τις συνεταιριστικές δομές, τα αρχεία δεν είναι απλώς αποθετήρια εγγράφων· είναι φορείς συλλογικής ταυτότητας, καταγράφουν πρακτικές συνεργασίας, θεσμικές αλλαγές, κοινωνικές σχέσεις και οικονομικές στρατηγικές. Η συγκροτημένη τεκμηρίωση και διάχυση αυτού του υλικού διευκολύνει την ιστορική και διεπιστημονική έρευνα (π.χ. οικονομία, κοινωνική ανθρωπολογία, τοπική ιστορία) και ενισχύει τη διαγενεακή μνήμη των μελών (Zinger et al., 2022; Communities, Archives & collaborative practice literature). Επιπλέον, συνεργατικά ή συνεταιριστικά μοντέλα για τη δημιουργία και διαχείριση ψηφιακών αρχείων μπορούν να μοιράσουν πόρους, τεχνογνωσία και ευθύνες, αυξάνοντας την ανθεκτικότητα και τη διαφάνεια της αρχειακής φροντίδας (Zinger et al., 2022).

Η ψηφιοποίηση προφορικών μαρτυριών, η τεκμηρίωση πρωτογενών εγγράφων και η δημιουργία εύχρηστων αποθετηρίων/δικτυακών πλατφορμών προσφέρουν πολλαπλά οφέλη: διατήρηση της φωνής των αφηγητών, δυνατότητα αναλυτικών μεταδεδομένων για αναζητήσεις, εκπαιδευτικό υλικό για δημόσιες και σχολικές δράσεις και βάση για ψηφιακές εκθέσεις και δημιουργικές εφαρμογές (π.χ. AR/VR). Ταυτόχρονα, η διεθνής πρακτική τονίζει την ανάγκη για σαφείς ηθικές και νομικές πολιτικές (συναίνεση αφηγητών, δικαιώματα χρήσης, προστασία

προσωπικών δεδομένων), καθώς και για τεχνικές προδιαγραφές ψηφιοποίησης και συντήρησης που εξασφαλίζουν μακροχρόνια αναγνωσιμότητα (Oral History Association, 2018; OHA Archives Principles, 2019).

Τέλος, η βιβλιογραφία για τη διατήρηση και διαχείριση ψηφιακού περιεχομένου δείχνει ότι επιτυχημένα έργα απαιτούν πολυεπίπεδη προσέγγιση: πολιτική επιλογής και προτεραιοτήτων, τεχνολογική υποδομή και πολιτικές διατήρησης, συνεργασίες (τοπικές και διεθνείς), και προγράμματα εκπαίδευσης του κοινού και των επαγγελματιών. Η επένδυση σε τέτοια έργα δεν εξυπηρετεί μόνο την ιστορία· ενδυναμώνει τη σημερινή κοινότητα και το συλλογικό μέλλον της, καθιστώντας το αρχείο ενεργό εργαλείο μάθησης, συμμετοχής και καινοτομίας (UNESCO/PERSIST, 2016; Ahmad, 2024; Zinger et al., 2022).

2. Το έργο «Μνήμη – Ταυτότητα – Προοπτική μέσα από την άρρηκτη σχέση Φαρμακευτικού Λειτουργήματος & Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών»

2.1 Περιγραφή του έργου

Το έργο «Μνήμη – Ταυτότητα – Προοπτική μέσα από την άρρηκτη σχέση Φαρμακευτικού Λειτουργήματος & Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών» επιχειρεί να δημιουργήσει έναν δυναμικό διάλογο ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του φαρμακευτικού κόσμου, εστιάζοντας στον ρόλο της συνεταιριστικής δράσης ως συνδετικού κρίκου.

Μέσα από την ανάδειξη εμπειριών, αξιών και θεσμών που διαμόρφωσαν την επαγγελματική και κοινωνική ταυτότητα των φαρμακοποιών, το έργο πλέκει ένα συνεκτικό αφήγημα που ενώνει γενιές και ενδυναμώνει τη συλλογική μνήμη και αυτογνωσία.

Αξιοποιώντας την αφήγηση και τη συμμετοχική εμπειρία ως βασικά εργαλεία, το εγχείρημα επιδιώκει να εμπνεύσει τόσο τα μέλη της υφιστάμενης συνεταιριστικής κοινότητας όσο και τους νέους επαγγελματίες που αναζητούν προσανατολισμό και ουσιαστικό ρόλο στον χώρο της φαρμακευτικής. Δεν πρόκειται για μια απλή αναδρομή στο παρελθόν, αλλά για μια ενεργή διαδικασία μνήμης, η οποία μετασχηματίζει τις αξίες της συνεργασίας, της ευθύνης και της κοινωνικής προσφοράς σε εφόδια για το μέλλον.

Το αφήγημα του έργου αναπτύσσεται μέσα από έναν πολυδιάστατο σχεδιασμό, όπου η ψηφιοποίηση, η τεκμηρίωση, η προφορική ιστορία και η καλλιτεχνική δημιουργία συνυπάρχουν δημιουργικά. Η διαδικασία περιλαμβάνει τη συλλογή και ταξινόμηση αρχειακού υλικού, την παραγωγή ντοκιμαντέρ, τη διοργάνωση εκθέσεων και εκπαιδευτικών δράσεων, με στόχο να προσφέρει μια ουσιαστική και βιωματική εμπειρία στο κοινό. Μέσα από αυτή τη συνθετική προσέγγιση παρελθόντος και παρόντος, το έργο επιδιώκει να καλλιεργήσει δεσμούς κατανόησης, να ενισχύσει την αίσθηση του «ανήκειν» και να εμπνεύσει συλλογική δράση και εξέλιξη.

Παράλληλα, το έργο λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ των γενεών, καλλιεργώντας μια κοινή συνείδηση γύρω από τις αξίες της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και της κοινωνικής ευθύνης στον φαρμακευτικό χώρο. Μέσα από δράσεις που ενώνουν την ιστορική τεκμηρίωση με σύγχρονες αφηγηματικές πρακτικές, αναδεικνύεται η συμβολή ενός ζωντανού, διαρκώς εξελισσόμενου συνεταιριστικού κινήματος, το οποίο δεν εγκλωβίζεται στο παρελθόν, αλλά αναζητά νέα πεδία έκφρασης και προοπτικής.

Τέλος, η πρωτοβουλία ενεργοποιεί τόσο τους επαγγελματίες του χώρου όσο και τις νεότερες γενιές, προτείνοντας μια σύγχρονη θεώρηση του συνεταιρίζεσθαι. Μέσα από συμμετοχικές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δράσεις, ενισχύει τον ρόλο των συνεταιρισμών στη φαρμακευτική πραγματικότητα, αναδεικνύοντας το συλλογικό μοντέλο ως όχημα επαγγελματικής ενδυνάμωσης, κοινωνικής προσφοράς και θεσμικής ωριμότητας.

2.2 Οι κυριότεροι στόχοι του προγράμματος:

Το έργο αποσκοπεί στην ενίσχυση και προβολή της συνεταιριστικής δραστηριότητας στον φαρμακευτικό χώρο, με έμφαση στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης, την ενδυνάμωση της ταυτότητας των συνεταιρισμένων φαρμακοποιών και τη διαγενεακή μεταβίβαση γνώσεων και αξιών. Στο πλαίσιο αυτό, οι βασικοί άξονες δράσης περιλαμβάνουν:

- Εμφύτευση του συνεταιριστικού σπόρου στις νεότερες γενιές (φοιτητές φαρμακευτικών, παιδιά φαρμακοποιών κ.ά.).
- Ανάδειξη της συμβολής έως σήμερα της συνεταιριστικής δραστηριότητας στο φαρμακευτικό λειτουργήμα.
- Ανάδειξη των προοπτικών του φαρμακευτικού λειτουργήματος και του ρόλου που θα διαδραματίσει η συνεταιριστική δραστηριότητα.
- Ενδυνάμωση της εικόνας των συνεταιρισμών στους μη συνεταιρισμένους φαρμακοποιούς και τις τοπικές κοινωνίες.
- Διάσωση της ιστορικής μνήμης.
- Ανάδειξη της ιστορίας της συνεταιριστικής δραστηριότητας.

- Ενδυνάμωση της συνεταιριστικής ταυτότητας των συνεταιρισμένων φαρμακοποιών.

2.3 Βασικά σημεία σχεδιασμού

Το έργο βασίζεται σε ένα κεντρικό αφήγημα που πλαισιώνεται από έξι κύριους άξονες: Ο πρώτος άξονας αναδεικνύει την ιστορία του φαρμάκου και του φαρμακευτικού λειτουργήματος μέσα από τη δράση των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών στην Ελλάδα, υπογραμμίζοντας τον ρόλο τους στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή των φαρμακοποιών. Ο δεύτερος άξονας εστιάζει στο φάρμακο ως κοινωνικό αγαθό, ενώ ο τρίτος τονίζει τον φαρμακοποιό ως λειτουργό στην υπηρεσία του Ελληνικού Λαού και της Ελληνικής Πολιτείας. Ο τέταρτος άξονας συνδέει το φαρμακευτικό λειτουργήμα με την ιδέα του συνεταιρισμού, αναδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο η συλλογική δράση ενισχύει το επάγγελμα. Ο πέμπτος άξονας παρουσιάζει τα 96 χρόνια συνεταιριστικής ιστορίας στο φαρμακευτικό λειτουργήμα, καταγράφοντας τη συνεχή συμβολή των συνεταιρισμών στην επαγγελματική κοινότητα. Τέλος, ο έκτος άξονας διερευνά την προοπτική του φαρμακευτικού λειτουργήματος μέσα από τη δράση των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών και της Ομοσπονδίας, προβάλλοντας τη δυνατότητα εξέλιξης και καινοτομίας στο μέλλον.

3. Ερευνητικό πλαίσιο – Μεθοδολογία

3.1 Εισαγωγή

Η διαδοχική έρευνα στο πεδίο, εκτείνεται σε 25 πόλεις της Ελλάδος καθώς και σε άλλες περιφερειακές ενότητες όπου λειτουργούν παραρτήματα των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών, σε συνδυασμό με τις προφορικές μαρτυρίες, τις βιβλιογραφικές πηγές, τα αρχεία εφημερίδων, το αρχειακό υλικό των ΣΥ.ΦΑ., διάφορα χειρόγραφα, φωτογραφίες και καρτ ποστάλ ιδιωτικών συλλογών, τη σχετική νομοθεσία και τα πρακτικά των Γενικών Συνελεύσεων, του Διοικητικού και του Εποπτικού Συμβουλίου, συγκροτούν ένα πλούσιο σώμα τεκμηρίων. Το υλικό αυτό συνθέτει την ιστορική αφηγηματική γραμμή του έργου, η οποία συχνά φέρνει στο φως κενά, ασάφειες ή ημιτελείς ιστορίες, οι οποίες απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση και συστηματική καταγραφή μέσω μεθόδων αρχειακής εθνογραφίας, προκειμένου να αναδειχθεί ολοκληρωμένα η συλλογική μνήμη και η συνεταιριστική πορεία των φαρμακοποιών. Τέλος το έργο ξεκίνησε το 2023 και υπολογίζεται ότι θα ολοκληρωθεί το 2028.

3.2 Ψηφιοποίηση - Τεκμηρίωση

Η ψηφιοποίηση αποτελεί καίρια ενέργεια στη διαδικασία διατήρησης τεκμηρίων πολιτισμού με σπάνιο και πολύτιμο περιεχόμενο. Συμβάλλει ουσιαστικά στην επίτευξη μιας σειράς στόχων, μεταξύ των οποίων οι σημαντικότεροι είναι οι εξής: α) Διατήρηση τεκμηρίων: Χειρόγραφα, βιβλία, καρτ ποστάλ, φωτογραφίες, έργα τέχνης, ηχογραφήσεις, αντικείμενα και άλλα, τα οποία διατρέχουν κίνδυνο φθοράς λόγω του χρόνου ή μη ορθής μεταχείρισης, αποκτούν ασφαλή ψηφιακή μορφή που διασφαλίζει τη διατήρησή τους. β) Απλούστευση και επιτάχυνση της πρόσβασης: Η ψηφιοποίηση διευκολύνει την πρόσβαση στο πολιτιστικό περιεχόμενο, τόσο για εξειδικευμένες ομάδες που στοχεύουν σε επιστημονική μελέτη, όσο και για το ευρύ κοινό. Η πρόσβαση ενισχύεται μέσω διαφορετικών μέσων, όπως το Διαδίκτυο, ψηφιακές διαδραστικές εκδόσεις, έντυπα και εκθεσιακό υλικό. γ) Οικονομική ανάπτυξη και αξιοποίηση: Η προβολή και η χρήση του ψηφιακού υλικού, καθώς και των δευτερογενών προϊόντων και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, συμβάλλουν στην οικονομική αξιοποίηση και ενίσχυση της πολιτιστικής παραγωγής. Με αυτόν τον τρόπο, η ψηφιοποίηση λειτουργεί ταυτόχρονα ως μέσο προστασίας, διάχυσης και βιώσιμης αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος (Καπανιάρης, 2017: 669).

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στο παρόν έργο ψηφιοποίησης εναρμονίζεται με τα στάδια του κύκλου ζωής ενός έργου ψηφιοποίησης, όπως περιγράφονται στον Οδηγό Καλών Πρακτικών για την ψηφιοποίηση και τη μακροπρόθεσμη διατήρηση πολιτιστικού περιεχομένου (Γαλάνη et al., 2005). Συγκεκριμένα, η διαδικασία περιλαμβάνει τα εξής στάδια: α) σχεδιασμός του έργου ψηφιοποίησης, β) επιλογή περιεχομένου, γ) προετοιμασία για ψηφιοποίηση, δ) προσεκτική μεταχείριση των πρωτοτύπων, ε) ψηφιοποίηση, στ) διατήρηση του ψηφιακού περιεχομένου, ζ) καταγραφή και χρήση μεταδεδομένων, η) ενέργειες ανάδειξης και προβολής, θ) διαχείριση πνευματικών δικαιωμάτων, και ι) συνολική διαχείριση του έργου ψηφιοποίησης.

Στον αρχικό σχεδιασμό για την ψηφιοποίηση των ιστορικών αρχείων κάθε Συνεταιρισμού Φαρμακοποιών (ΣΥ.ΦΑ.) καθορίστηκαν οι στόχοι του έργου, οι σκοποί, το χρονοδιάγραμμα, οι περιορισμοί και οι προοπτικές. Ακολούθησε λεπτομερής καταγραφή των τύπων τεκμηρίων προς ψηφιοποίηση (ποσότητα, ποιότητα, πηγές από ιδιωτικά και δημόσια αρχεία), καθώς και προγραμματισμός σε σχέση με τη διαθεσιμότητα ιδιωτών συλλεκτών ή πληροφορητών. Παράλληλα, δημιουργήθηκαν εξειδικευμένες ομάδες ψηφιοποίησης για: προφορικές μαρτυρίες, τοπικές εφημερίδες, φωτογραφίες και ιδιωτικά αρχεία.

Η υποδομή ψηφιοποίησης περιλαμβάνει: α) σάρωση μέσω επιτραπέζιων σαρωτών A4 και A3 στις έδρες των οργανώσεων, β) φωτογράφιση με τη βοήθεια επαγγελματιών φωτογράφων, γ) καταγραφή εικόνας και βίντεο από επαγγελματίες εικονολήπτες, δ) ψηφιοποίηση και απομαγνητοφώνηση προφορικών μαρτυριών.

Η ψηφιοποίηση πραγματοποιήθηκε επί τόπου, στους χώρους εργασίας ή κατοικίας των πληροφορητών, καθώς και στις έδρες ιδιωτικών και δημόσιων φορέων (Γενικά Αρχεία του Κράτους, Φαρμακευτικοί Σύλλογοι, Πολιτιστικοί Σύλλογοι, Μουσεία, Φωτοθήκες κ.ά.), διασφαλίζοντας την ακεραιότητα των πρωτοτύπων και περιορίζοντας τον κίνδυνο φθοράς λόγω μεταφορών.

Η μεταχείριση των πρωτοτύπων έγινε με εξαιρετική προσοχή, δεδομένης της μοναδικότητας του υλικού, που περιλάμβανε αρχεία συνεταιρισμών, οικογενειακά κειμήλια και σπάνια υπηρεσιακά έγγραφα. Κατά τη διάρκεια της ψηφιοποίησης, η επιτόπια παρουσία εκπροσώπων των φορέων και των ΣΥ.ΦΑ. ή των πληροφορητών επέτρεψε την επιβεβαίωση και διασταύρωση των τεκμηρίων με άλλες πηγές, καθώς και την πολλαπλή αποτύπωση γεγονότων ή εγγράφων μέσω διαφορετικών μέσων (σάρωση, ημερολόγιο ερευνητή, βίντεο).

Όλα τα τεκμήρια ονοματοδοτήθηκαν με λατινικούς χαρακτήρες σε σχέση με τον ιδιοκτήτη του αρχείου, ενώ προγραμματίζεται η δημιουργία ενιαίας ονοματοδοσίας για το τελικό ιστορικό αρχείο. Η καταγραφή των μεταδεδομένων πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το πρότυπο Dublin Core, το οποίο περιλαμβάνει 15 στοιχεία για την περιγραφή ψηφιακών αντικειμένων (βίντεο, ήχος, εικόνες, κείμενα, ιστοσελίδες) και χρησιμοποιεί XML και RDF, καθιστώντας το ένα απλό, αλλά ευρέως διαδεδομένο πρότυπο.

Για κάθε τεκμήριο που διατίθεται στο ιστορικό αρχείο εξασφαλίζονται τα δικαιώματα των ιδιοκτητών, με αναφορά σε κάθε χρήση (εκδόσεις, ντοκιμαντέρ, διαδικτυακή διάθεση). Η πρόσβαση σε τρίτους στο ιστορικό αρχείο της Ο.Σ.Φ.Ε. ή των ΣΥ.ΦΑ. θα γίνεται κατόπιν αίτησης, με περιορισμούς στη χρήση (χαμηλή ανάλυση, μη εμπορική χρήση) και υποχρέωση αναφοράς του αρχικού ιδιοκτήτη σε κάθε δημοσίευση ή εργασία. Για τις προφορικές μαρτυρίες, η ταυτότητα της μαρτυρίας και του αρχείου αναγράφεται υποχρεωτικά.

Με την παραπάνω μεθοδολογία, το έργο διασφαλίζει την ορθή διαχείριση, τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και διάθεση των αρχείων, ενισχύοντας τη διατήρηση και ανάδειξη της συλλογικής μνήμης των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών.

3.3 Ψηφιακή πλατφόρμα για την τεκμηρίωση και ανάδειξη της ιστορίας των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών

Όλο το έργο που ακολουθεί την πορεία ψηφιοποίησης, τεκμηρίωσης και ανάδειξης των τεκμηρίων αποτυπώνεται σε μια ιστοσελίδα και σε ένα ενσωματωμένο αποθετήριο. Ο σχεδιασμός αυτής της εφαρμογής συγκεντρώνει το πλήρες ψηφιοποιημένο και τεκμηριωμένο υλικό, παρέχοντας παράλληλα όλα τα αντίστοιχα παραδοτέα της ψηφιοποίησης, όπως αρχεία, φωτογραφίες, έγγραφα, ντοκιμαντέρ, εκθέσεις και εκπαιδευτικό υλικό.

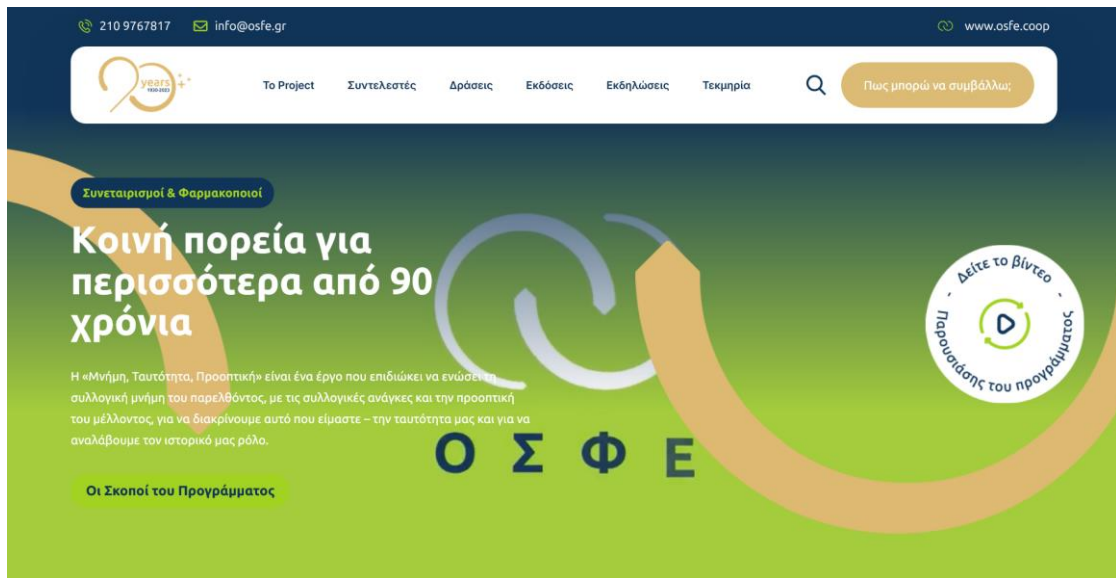
Η πλατφόρμα λειτουργεί ως ζωντανό εργαλείο ανάδειξης της συλλογικής μνήμης των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών, ενώ ταυτόχρονα συνδέει το παρελθόν με τις ανάγκες του παρόντος και τις προοπτικές του μέλλοντος. Μέσα από την ιστοσελίδα και το αποθετήριο, οι χρήστες μπορούν να εξερευνήσουν ψηφιακά αρχεία, να παρακολουθήσουν ντοκιμαντέρ, να συμβουλευτούν εκπαιδευτικό υλικό και να μελετήσουν εκδόσεις που καταγράφουν την ιστορία και τη δράση των Συνεταιρισμών.

Επιπλέον, η ψηφιοποίηση και η τεκμηρίωση επιτρέπουν την πρόσβαση σε εξειδικευμένες πληροφορίες για επιστημονική μελέτη, εκπαιδευτικές δραστηριότητες και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ η ενσωμάτωση του περιεχομένου σε διαδικτυακό περιβάλλον καθιστά δυνατή τη διάδοση της γνώσης σε ευρύτερο κοινό, προβάλλοντας τη συνεταιριστική ταυτότητα και την ιστορία των φαρμακοποιών στις νεότερες γενιές.

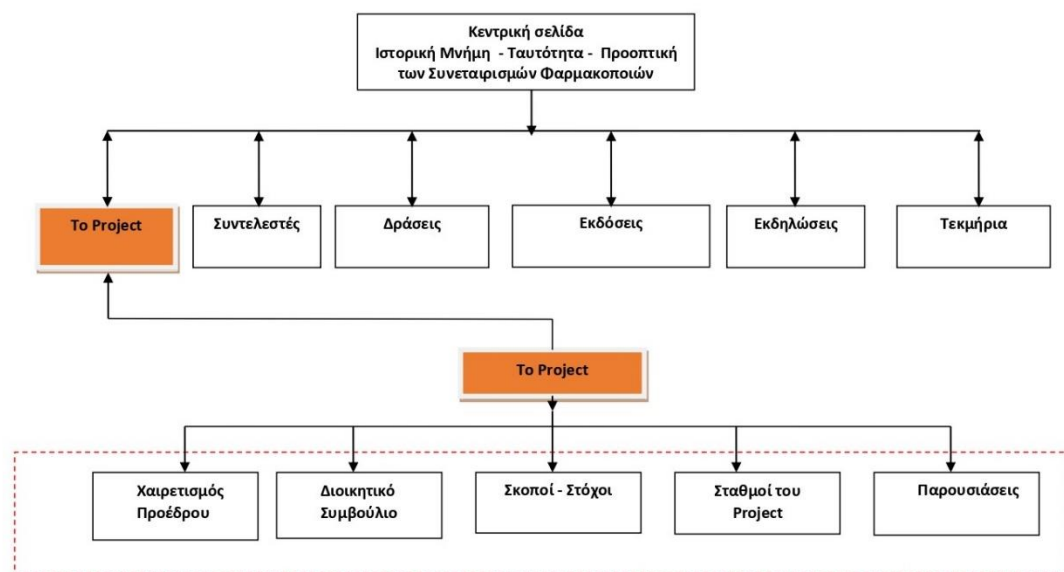
Η πλατφόρμα, επομένως, λειτουργεί ως ολοκληρωμένο ψηφιακό εργαλείο που συνδυάζει αρχειακή τεκμηρίωση, εκπαιδευτικό και πολιτιστικό υλικό, ενώ ενισχύει τη συμμετοχική διάσταση της μνήμης, της ταυτότητας και της προοπτικής των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών (ΟΣΦΕ, 2025).

Η πρώτη επιλογή του κεντρικού μενού, «Project», παρέχει ολοκληρωμένη εικόνα του έργου, ξεκινώντας με τον χαιρετισμό του Προέδρου που εισάγει τους χρήστες στη σημασία και το πλαίσιο του Project. Στη συνέχεια, οι χρήστες μπορούν να ενημερωθούν για τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τις αρμοδιότητές τους, ενώ η ενότητα «Σκοποί – Στόχοι» παρουσιάζει το πλαίσιο και τους επιδιωκόμενους στόχους του έργου.

Εικόνα 1: Η Ψηφιακή πλατφόρμα για την τεκμηρίωση και ανάδειξη της ιστορίας των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών (<https://osfehistory.osfe.coop/>)

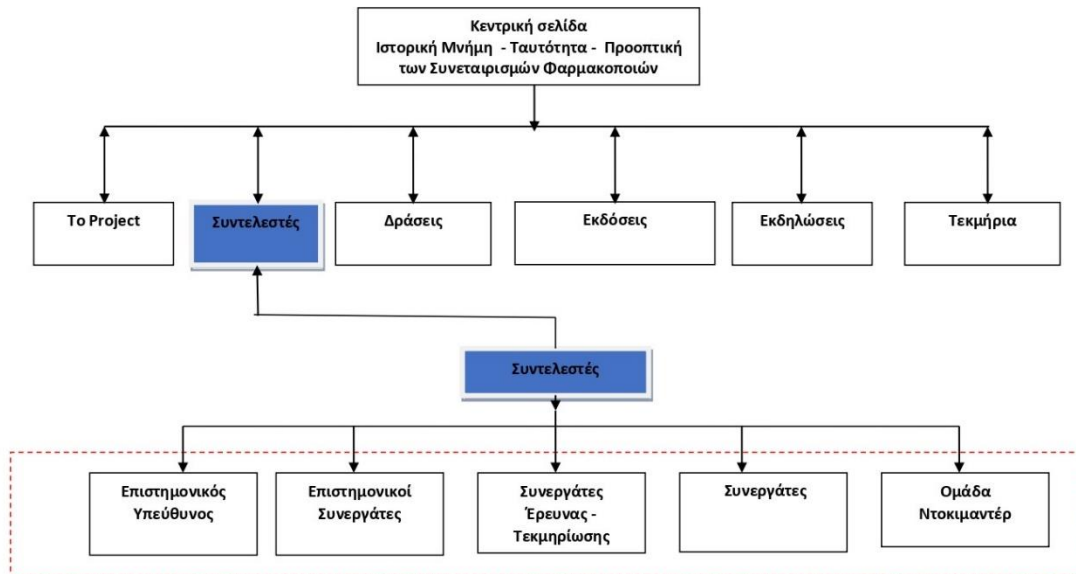

Διάγραμμα 1: Ο σχεδιασμός (block diagrams) του σχεδιασμού με την ανάλυση της ενότητας «Project».

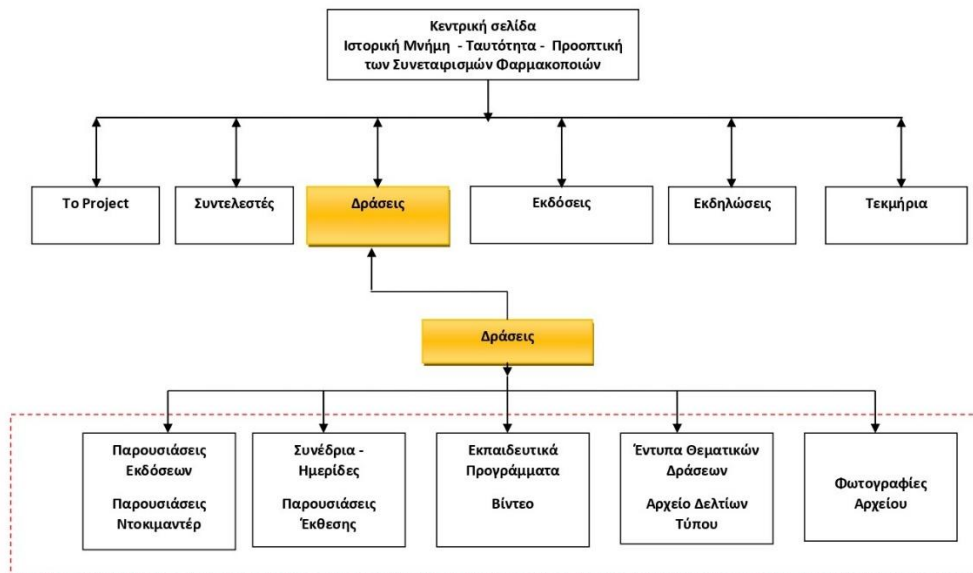
Η δεύτερη επιλογή του κεντρικού μενού, «Συντελεστές», παρουσιάζει τα πρόσωπα και τις ομάδες που συμμετείχαν στην υλοποίηση του έργου. Περιλαμβάνει τον Επιστημονικό Υπεύθυνο, τους Επιστημονικούς Συνεργάτες και τους Συνεργάτες Έρευνας και Τεκμηρίωσης, καθώς και γενικούς Συνεργάτες που συνέβαλαν σε διάφορους τομείς του έργου. Επιπλέον, παρουσιάζεται η Ομάδα Ντοκιμαντέρ, υπεύθυνη για την καταγραφή και παραγωγή του οπτικοακουστικού υλικού, αποτυπώνοντας έτσι τον πολυεπίπεδο χαρακτήρα της συνεργασίας και της συλλογικής προσπάθειας που στήριξε την ολοκλήρωση του Project.

Διάγραμμα 2: Ο σχεδιασμός (block diagrams) του σχεδιασμού με την ανάλυση της ενότητας «Συντελεστές».

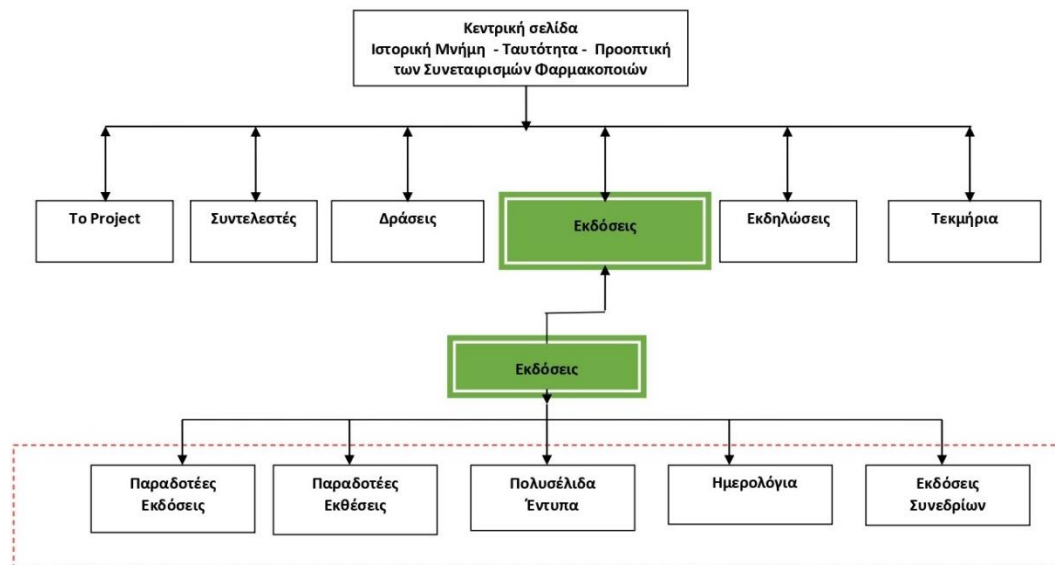
Η τρίτη επιλογή του κεντρικού μενού, «Δράσεις», συγκεντρώνει τις κύριες δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου για την ανάδειξη και διάχυση του περιεχομένου. Περιλαμβάνει τις παρουσιάσεις των εκδόσεων και των ντοκιμαντέρ, τη διοργάνωση συνεδρίων και ημερίδων, την παρουσίαση της κινητής έκθεσης, καθώς και τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Μέσα από αυτές τις δράσεις, το έργο ενισχύει την πρόσβαση στο περιεχόμενο, προάγει την επιστημονική και πολιτιστική διάχυση γνώσης και συνδέει το ψηφιοποιημένο υλικό με το κοινό και τις νέες γενιές.

Διάγραμμα 3: Ο σχεδιασμός (block diagrams) του σχεδιασμού με την ανάλυση της ενότητας «Δράσεις».

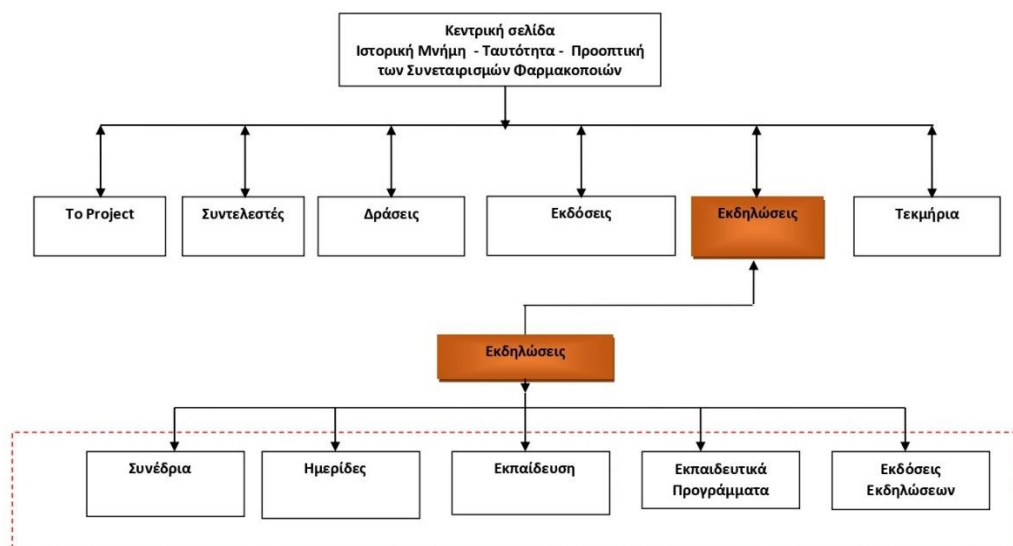
Η επιλογή «Εκδόσεις» συγκεντρώνει το έντυπο και ψηφιακό υλικό που παράχθηκε στο πλαίσιο του έργου για την τεκμηρίωση και ανάδειξη της ιστορίας και των δράσεων των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών. Περιλαμβάνει παραδοτέες εκδόσεις και εκθέσεις, πολυσέλιδα έντυπα, ημερολόγια, καθώς και εκδόσεις συνεδρίων. Μέσα από αυτήν την ενότητα, οι χρήστες έχουν πρόσβαση σε πλήρες αρχειακό και εκπαιδευτικό υλικό, που υποστηρίζει την επιστημονική μελέτη, την πολιτιστική διάχυση και τη διάσωση της συλλογικής μνήμης.

Διάγραμμα 4: Ο σχεδιασμός (block diagrams) του σχεδιασμού με την ανάλυση της ενότητας «Εκδόσεις».

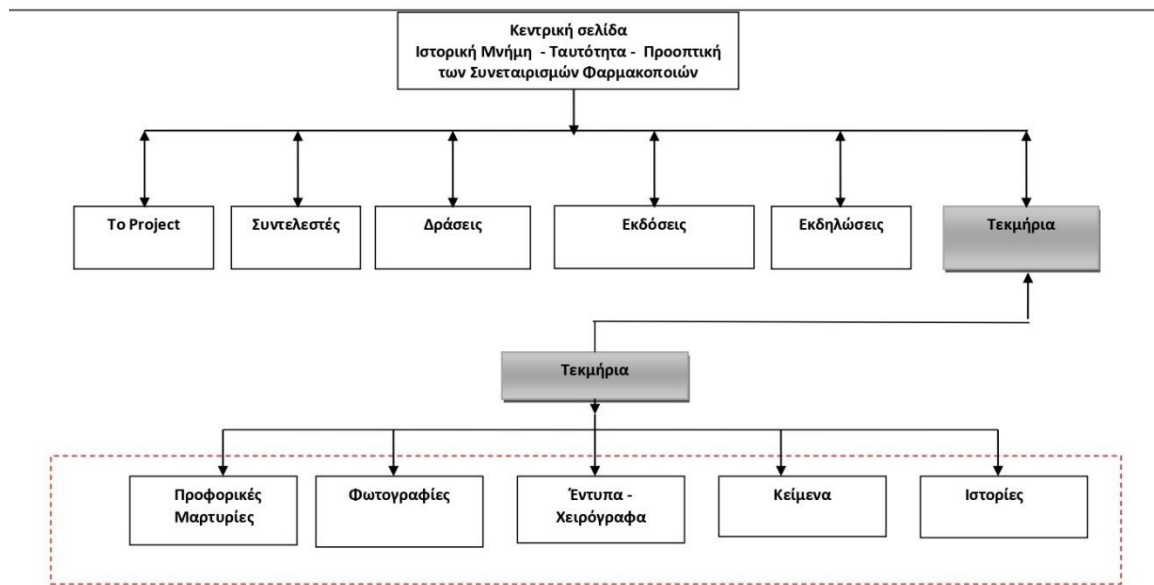
Η επιλογή «Εκδηλώσεις» συγκεντρώνει τις κύριες δραστηριότητες του έργου που αφορούν τη διάχυση γνώσης και την εκπαιδευτική εμπλοκή του κοινού. Περιλαμβάνει συνέδρια, ημερίδες, εκπαιδευτικά προγράμματα, καθώς και τις αντίστοιχες εκδόσεις των εκδηλώσεων. Μέσα από αυτήν την ενότητα, υποστηρίζεται η επιστημονική ενημέρωση, η διάδοση των αποτελεσμάτων του Project και η ενίσχυση της συμμετοχικότητας τόσο των επαγγελματιών φαρμακοποιών όσο και των νέων γενεών.

Διάγραμμα 5: Ο σχεδιασμός (block diagrams) του σχεδιασμού με την ανάλυση της ενότητας «Εκδηλώσεις».

Η επιλογή «Τεκμήρια» συγκεντρώνει το αρχειακό και ψηφιοποιημένο υλικό του έργου, αποτελώντας τη βάση για την τεκμηρίωση και ανάδειξη της συλλογικής μνήμης των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών. Περιλαμβάνει προφορικές μαρτυρίες, φωτογραφίες, έντυπα και χειρόγραφα, κείμενα και ιστορίες που καταγράφουν την ιστορική πορεία και τα βιώματα των εμπλεκόμενων. Η ενότητα αυτή προσφέρει στους χρήστες πρόσβαση σε πλούσιο πολυμορφικό υλικό, υποστηρίζοντας την επιστημονική έρευνα, την εκπαιδευτική χρήση και την πολιτιστική διάχυση της πληροφορίας.

Διάγραμμα 6: Ο σχεδιασμός (block diagrams) του σχεδιασμού με την ανάλυση της ενότητας «Τεκμήρια».

3.4 Ζωντανή μνήμη: Η Συνεταιριστική ιστορία των Φαρμακοποιών σε ψηφιακή μορφή (ανάδειξη - παραδοτέα)

Η ψηφιοποίηση, η τεκμηρίωση και η ανάδειξη του αρχειακού υλικού όπως προαναφέρθηκε αποτελούν το θεμέλιο για τη διατήρηση της συλλογικής μνήμης και την προβολή της ιστορίας των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών. Μέσα από αυτές τις διαδικασίες, το παρελθόν αποκτά μορφή, φωνή και διάρκεια, ενώ ταυτόχρονα ενώνεται με τις ανάγκες και τις προοπτικές του μέλλοντος, επιτρέποντας την αναγνώριση της ταυτότητας και του ιστορικού ρόλου των φαρμακοποιών.

Η κατανόηση του παρόντος και η χάραξη πορείας για το μέλλον απαιτούν επανασύνδεση με τις ρίζες. Το έργο δεν περιορίζεται σε μια αναδρομή· φιλοδοξεί να δημιουργήσει ένα ζωντανό σώμα μνήμης όπου η συλλογική εμπειρία μετατρέπεται σε εργαλείο διάλογου, αυτογνωσίας και αναστοχασμού. Η καταγραφή των σταθμών, των προσώπων και των αξιών που διαμόρφωσαν τη συνεταιριστική πορεία των φαρμακοποιών αποτελεί αφετηρία για νέες δράσεις, γνώση και έμπνευση.

Με επίκεντρο τη συνεργασία, την τεκμηρίωση και την εκπαίδευση, το έργο αναπτύσσει πολυμορφικές δράσεις που συνδέουν τον επαγγελματικό κόσμο με την ευρύτερη κοινωνία και τις μελλοντικές γενιές. Η ιστορία μετατρέπεται σε εργαλείο κατανόησης, η γνώση σε κοινό αγαθό και η μνήμη σε μοχλό κινητοποίησης, ενισχύοντας ένα σύγχρονο, δυναμικό και συλλογικό όραμα για το φαρμακευτικό λειτούργημα.

Στο πλαίσιο αυτό, οι δράσεις που θα πραγματοποιηθούν για τους 25 επιμέρους Συνεταιρισμούς Φαρμακοποιών σε όλη την Ελλάδα περιλαμβάνουν:

- Τη συγκρότηση ιστορικού ψηφιακού αρχείου για κάθε ΣΥ.ΦΑ.
- Τη συγκρότηση ιστορικού ψηφιακού αρχείου της Ο.Σ.Φ.Ε.
- Τη δημιουργία 15λεπτου ντοκιμαντέρ για κάθε ΣΥ.ΦΑ.
- Τη δημιουργία ωραίου ντοκιμαντέρ για το συνεταιριστικό κίνημα των φαρμακοποιών
- Τη δημιουργία έντυπης έκδοσης που καταγράφει την ιστορία και τις προοπτικές των ΣΥ.ΦΑ.
- Τη διοργάνωση κινητής έκθεσης φωτογραφίας και αντικειμένων
- Την παραγωγή έντυπων και ψηφιακών εκδόσεων εκπαιδευτικού χαρακτήρα, προσαρμοσμένων σε διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης
- Τη διοργάνωση επιστημονικού συνεδρίου που θα συνδέει την προοπτική του φαρμακευτικού λειτουργήματος με τη δράση των συνεταιρισμών.

Με αυτόν τον τρόπο, το έργο μετατρέπει την ιστορική τεκμηρίωση σε ζωντανό εργαλείο μάθησης, συμμετοχής και κινητοποίησης, διασφαλίζοντας ότι η συνεταιριστική μνήμη παραμένει ενεργή και προσβάσιμη σε όλες τις γενιές.

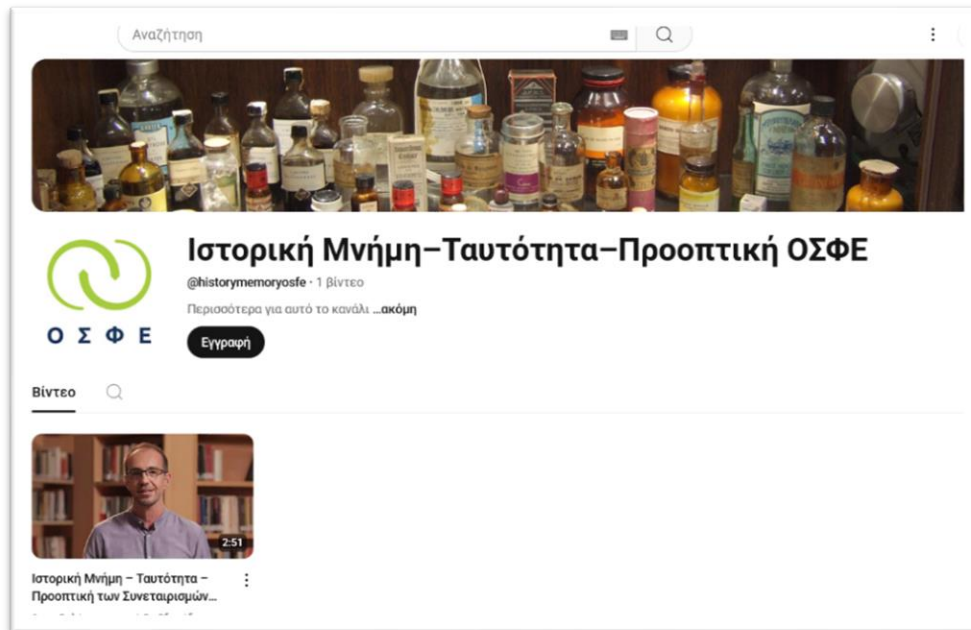
Εικόνα 2 Δείγμα σχεδιασμού του εσωτερικού της έκδοσης για τους πέντε συνεταιρισμούς της περιφέρειας Θεσσαλίας.

Εικόνα 3 Στιγμιότυπο από το προωθητικό βίντεο για το πρόγραμμα «Μνήμη, Ταυτότητα & Προοπτική των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών» (<https://www.youtube.com/watch?v=xnW5RyMkfp0>).

Εικόνα 4 Το κανάλι του προγράμματος «Μνήμη, Ταυτότητα & Προοπτική των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών» στο Youtube (<https://www.youtube.com/@historymemoryosfe>).

4. Συμπεράσματα

Το έργο «Μνήμη – Ταυτότητα – Προοπτική μέσα από την άρρηκτη σχέση Φαρμακευτικού Λειτουργήματος & Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών» αποδεικνύει ότι η δημιουργία ιστορικών ψηφιακών αρχείων αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για τη διατήρηση, τεκμηρίωση και ανάδειξη της συλλογικής μνήμης και της συνεταιριστικής ταυτότητας των φαρμακοποιών στην Ελλάδα. Μέσα από τη συνδυαστική χρήση ψηφιοποίησης, αρχειακής εθνογραφίας, προφορικών μαρτυριών, φωτογραφιών, εγγράφων, ντοκιμαντέρ και εκπαιδευτικού υλικού, το έργο καταγράφει και αναδεικνύει την ιστορική πορεία του συνεταιριστικού κινήματος, τις αξίες, τις πρακτικές και τα επιτεύγματα της φαρμακευτικής κοινότητας.

Η ανάπτυξη της ψηφιακής πλατφόρμας και του ενσωματωμένου αποθετηρίου παρέχει ευρεία πρόσβαση σε επιστημονικό, εκπαιδευτικό και πολιτιστικό κοινό, ενώ ενισχύει τη διαγενεακή μεταβίβαση γνώσεων και αξιών, καθιστώντας τα αρχεία ζωντανό εργαλείο μάθησης και συμμετοχής. Η ορθολογική διαχείριση των μεταδεδομένων, η προσεκτική μεταχείριση των πρωτοτύπων και η εφαρμογή ηθικών και νομικών πολιτικών εξασφαλίζουν την αξιοπιστία και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ψηφιακού αρχείου.

Επιπλέον, το έργο αναδεικνύει τη σημασία της συνεταιριστικής δράσης για την κοινωνική και επαγγελματική ζωή των φαρμακοποιών, ενισχύοντας την ταυτότητα και την αυτογνωσία της κοινότητας. Οι πολυδιάστατες δράσεις του – από εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και ντοκιμαντέρ, έως διαδραστικά ψηφιακά μέσα – καθιστούν το αρχείο όχι μόνο εργαλείο ιστορικής τεκμηρίωσης, αλλά και πλατφόρμα καινοτομίας, διάχυσης γνώσης και ενδυνάμωσης του συνεταιριστικού κινήματος.

Τέλος, το εγχείρημα θέτει τα θεμέλια για μελλοντική επιστημονική έρευνα και εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, συμβάλλοντας στη διατήρηση της φαρμακευτικής και συνεταιριστικής κληρονομιάς σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και υπογραμμίζοντας τον ρόλο των ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών στη βιωσιμότητα της πολιτιστικής μνήμης.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Γαλάνη, Ε., Καζαντζή, Α., Κουλησιάνης, Μ., Παπατέρπος, Χ., Παυλίδης, Ν., & Στυλιάρης, Γ. (2005). *Οδηγός καλών πρακτικών για τη ψηφιοποίηση και τη μακροπρόθεσμη διατήρηση πολιτιστικού περιεχομένου: Καλές πρακτικές και πρακτικές οδηγίες* (σ. 11–13). Πάτρα: Εργαστήριο Πληροφοριακών Συστημάτων Υψηλών Επιδόσεων, Πανεπιστήμιο Πατρών.

Καπανιάρης, Α. (2017). Ο πολιτισμός της αγροτικής παραγωγής μέσα από το ιστορικό αρχείο του Αγροτικού Συνεταιρισμού Ζαγοράς (1916-2017): Εργασίες και πρακτικές για τη διαχείριση, τεκμηρίωση και ανάδειξη των πολύτιμων τεκμηρίων. Στα *Πρακτικά του 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2017 – Pan-Hellenic Conference on Digital Heritage 2017 – EuroMed 2017: Πολιτισμός, Παιδεία, Έρευνα, Καινοτομία, Ψηφιακές Τεχνολογίες, Τουρισμός* (667-672). Βόλος: Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, ΑΕΙ Πειραιά Τεχνολογικού Τομέα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Δίκτυο «ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ».

Ξενόγλωσση

Ahmad, R. (2024). Digital preservation practices for information resources in university libraries of Pakistan. *Online Information Review*, 48(4), 725-745. <https://doi.org/10.1108/OIR-02-2023-0074>

IFLA. (2015). *Guidelines for planning the digitization of rare books and manuscripts*. International Federation of Library Associations and Institutions. Retrieved from <https://www.ifla.org/files/assets/rare-books-and-manuscripts/rbms-guidelines/guidelines-for-planning-digitization.pdf>.

Oral History Association. (2018). *Principles and Best Practices for Oral History* (Adopted October 2018). Oral History Association. Retrieved August 11, 2022, from <https://oralhistory.org/principles-and-best-practices-revised-2018/>

Oral History Association — Archives Task Force. (2019). *Archives Principles and Best Practices* (Adopted October 2019). Oral History Association. Retrieved from <https://oralhistory.org/wp-content/uploads/2022/08/OHA-Principles-and-Best-Practice-Print-Version-Updated-2022.pdf>

UNESCO/PERSIST Content Task Force. (2016). *The UNESCO/PERSIST guidelines for the selection of digital heritage for long-term preservation* (March 2016). UNESCO / PERSIST. Retrieved from https://unescopersist.org/wp-content/uploads/2017/02/persist-content-guidelines_en.pdf

Zinger, E., Murrain, S. Y., & Thomson, E. (2022). *Cooperative models for digital archives*. *Journal of Digital Media Management*, 10(3). <https://doi.org/10.69554/DVJV8176> (available via ResearchGate). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/382573773_Cooperative_models_for_digital_archives

Communities, Archives and New Collaborative Practices. (n.d.). *Communities, Archives and New Collaborative Practices*. JSTOR. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/j.ctvx1hvvd>

Διαδικτυακές πηγές

ΟΣΦΕ (OSFE History). (2025). *Ιστορία των Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών στην Ελλάδα*. Ανακτήθηκε 11 Νοεμβρίου 2025, από <https://osfehistory.osfe.coop/>

Σύντομο Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο **Αλέξανδρος Γ. Καπανιάρης**, είναι Διδάκτορας Ψηφιακής Λαογραφίας του Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου, ενώ έχει ολοκληρώσει δύο Μεταδιδακτορικές έρευνες σε ζητήματα αρχειακής εθνογραφίας στο Τμήμα Ιστορίας & Εθνολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Την περίοδο 2021-22 είναι Επισκέπτης Ερευνητής (Visiting Research Fellow) στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου σε ζητήματα αρχειακής εθνογραφίας που σχετίζονται με την μετανάστευση.

Είναι Καθηγητής-Σύμβουλος στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Συντονιστής στην Θεματική Ενότητα «Ψηφιακή Διαχείριση της Πολιτιστικής κληρονομιάς, (ΨΑΕ60)».

Το 2014 για το έργο του «Οι Μάηδες της Μακρινίτσας, το 2018 για το έργο του «Ψηφιακή Λαογραφία και Εκπαίδευση», και το 2019 για το δίτομο έργο «Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς, Ένας αιώνας συνεταιριστικής παράδοσης και αγώνα, Η ιστορία, οι συνεταιριστικές αξίες και ο πολιτισμός της αγροτικής παραγωγής» βραβεύτηκε από την Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με το «Βραβείο Λυσίμαχου Κανταντζόγλου».

Από το 2022 έχει την επιστημονική ευθύνη της εκδοτικής σειράς «Λαϊκός Πολιτισμός-Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις» των εκδόσεων Ταξιδευτής.

Λαμπρές μέρες για τον Ελληνικό Πολιτισμό

Με απόλυτη επιτυχία ολοκληρώθηκε το 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2025

Πραγματοποιήθηκε στις 19-22 Νοεμβρίου 2025 στο «Σπίτι της Κύπρου» στην Αθήνα

Εκδόθηκε Ψήφισμα για την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα

Με απόλυτη επιτυχία ολοκληρώθηκε και με τη συμμετοχή εκατοντάδων συνέδρων, η διοργάνωση του επετειακού 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς -EuroMed 2025, που αποτελεί τη μεγάλη συνάντηση των Ελλήνων και Κυπρίων επιστημόνων με την Πολιτιστική Κληρονομιά και έχει θεσμοθετηθεί και διοργανώνεται στην Ελλάδα, κάθε δύο (2) χρόνια, μετά από απόφαση των διοργανωτών Φορέων, που είναι:

· το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (ΤΕ.ΠΑ.Κ.-Ερευνητικό Κέντρο Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς/Εδρα UNESCO

· το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (Εργαστήριο Μη Καταστροφικών Ελέγχων και Μεθοδολογιών Διάγνωσης Συστημάτων (NDT-SD Lab), και

· ο Δευτεροβάθμιος Πολιτιστικός Οργανισμός "Δίκτυο ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ" - Τομέας Ψηφιακής Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στους συνεδριακούς χώρους του «Σπιτιού της Κύπρου» στην Αθήνα, στο κτίριο της Πρεσβείας της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ελλάδα, την Τετάρτη 19 έως και Σάββατο 22 Νοεμβρίου 2025 και έτσι γιορτάστηκαν, με τον πιο εντυπωσιακό και επίσημο τρόπο, τα δέκα (10) χρόνια από τη θεσμοθέτηση των Συνεδρίων αυτών για την Ελλάδα, σε συνέχεια των συνεδρίων που πραγματοποιούνται στην Κύπρο από το 2006 στο Ερευνητικό Κέντρο για την Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά/Εδρα Unesco, του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Στο 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο παρουσιάστηκαν ενενήντα (90) πρωτότυπες εργασίες για τις οποίες εργάστηκαν διακόσιοι τριάντα (230) Έλληνες και Κύπριοι επιστήμονες, που, μαζί με τους συνέδρους, ξεπέρασαν τους τριακόσιους (300), κατέκλυσαν επί τέσσερις μέρες τους εξαιρετικούς συνεδριακούς χώρους του φιλόξενου «Σπιτιού της Κύπρου» στο κέντρο της Αθήνας.

Αιγίδες –Υποστήριξη από την Πολιτεία και την Επιστημονική Κοινότητα

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα μοναδικά αυτά Συνέδρια, που λόγω της θεματολογίας τους, χαρακτηρίστηκαν, απ' όλους, ως πρωτοπόρα και καινοτόμα, αλλά και ως εθνικής σημασίας, συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον όλου του Ελληνισμού (εντός και εκτός Ελλάδος).

Το φετινό Συνέδριο τελεί υπό την Αιγίδα της Ανώτατης Πολιτειακής Αρχής, της ΑΕ του Προέδρου της Δημοκρατίας κυρίου Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα και της Εκκλησιαστικής Αρχής, της Α.Θ. Παναγιώτητος του Οικουμενικού Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου, ενώ έχει την υποστήριξη Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδας (που έχει δώσει και την Αιγίδα του), του Υφυπουργείου Πολιτισμού της Κύπρου (Αιγίδα), της Κυπριακής Πρεσβείας στην Ελλάδα (υποστήριξη και Αιγίδα), του «Σπιτιού της Κύπρου», του Γραφείου της Επιτρόπου Περιβάλλοντος Κύπρου, του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ), του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Πολιτισμού, Περιβάλλοντος και Επιστημών κ.ά.

Έκδοση Ψηφίσματος για την Επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα

Η επιστημονική κοινότητα εκατοντάδων επιστημόνων υψηλής εξειδίκευσης πάνω στην Πολιτιστική Κληρονομιά, που συμμετείχε στο 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις 19-22/11/2025 στην Αθήνα, εξέδωσε Ψήφισμα και εκφράζει τη συμπαράστασή της στο Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας και ενώνει τη δική της φωνή, σε αυτή την , εθνικής σημασίας, διεκδίκηση της επιστροφής των Μαρμάρων του Παρθενώνα, εξουσιοδοτώντας τους Διοργανωτές Φορείς του 6ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς να επιδώσουν το παρόν Ψήφισμα στους αρμόδιους Φορείς της Ελλάδας και της Μεγάλης Βρετανίας.

Ευχαριστίες

Οι Διοργανωτές Φορείς εκφράζουν τις βαθιές τους ευχαριστίες στον Κύπριο Πρέσβη στην Αθήνα κ. Σταύρο Αυγουστίδη και στον Διευθυντή του «Σπιτιού της Κύπρου» κ. Διομήδη Νικήτα και σε όλα τα στελέχη τους, γιατί συνεργάστηκαν με τον καλύτερο τρόπο με τους διοργανωτές και διέθεσαν όλες τις υποδομές για την επιτυχία ενός σημαντικού, για τη χώρα, Συνεδρίου, που πέτυχε απόλυτα τον σκοπό του και ικανοποίησε όλους για την καινοτομία, το υψηλό επίπεδο των εισηγητών και τις πρωτοποριακές θεματικές του ενότητες, που αφορούσαν τις Νέες Τεχνολογίες, την Κλιματική Αλλαγή, τον Πολιτιστικό Τουρισμό και την Τεχνητή Νοημοσύνη στον Πολιτισμό.

ISBN: 978-618-85119-3-4